

גדרי רשות היחיד

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ו עמוד א

תנו רבנן, ארבע רשויות לשבת: רשות היחיד, ורשות הרבים, וכרמלית. ומקום פטור. ואיזו היא רשות היחיד - חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה, וכן גדר שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה - זו היא רשות היחיד גמורה.

רש"י מסכת שבת דף ו עמוד א

גדר - כותל, שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה הוי רשות היחיד.

רש"י מסכת שבת דף ו עמוד ב

קא משמע לן גמורה - כלומר: זו היא שנגמרו מניין מחיצות שלה, שיש לה מחיצות מכל צד, כגון חריץ, וכן גדר, דאמרינן מארבעה צדדין גוד אסיק פני המחיצה על ראשו, ונמצא ראשו מוקף מארבעה צדדין וחללו ארבעה...

חדושי הריטב"א מסכת שבת דף ו עמוד א

איזהו רשות היחיד חריץ שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה וכן גדר שהוא גבוה עשרה ורחב ארבעה. פ"י אפילו כגון זה חשוב רשות היחיד כאילו הוא בית שיש לו ד' על ד' ומוקף מחיצות גמורות גבוהות עשרה, והכין גמירי לה.

שאלות דרב אחאי פרשת בשלח שאלתא מ"ט

אי זו רשות היחיד חריץ שעמוק עשרה טפחי ורחב ארבעה טפחים וכן התל שגבוה עשרה ורחב ארבעה זה הוא רשות היחיד גמורה.

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ד הלכה א

...ואי זו רה"י תל שגבוה עשרה טפחים ורחב ארבעה טפחים על ארבעה טפחים או יתר על כן, וכן חריץ שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה או יתר על כן, וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן...

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שמ"ה סעיף ב

איזהו רה"י, מקום המוקף מחיצות גבוהות עשרה טפחים ויש בו ד' טפחים על ד' טפחים או יותר, וכן חריץ עמוק עשרה ורחב ארבעה על ארבעה. וכן תל גבוה עשרה ורחב ארבעה על ארבעה.

באור הגר"א אורח חיים סימן שמ"ה סעיף ב

מקום. פשוט בכמה מקומות ועיקרה בברייתא שם גדר דלא כפרש"י שם ועי' בה"ג:

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ד הלכה ב

אפילו כלים כגון א ספינה או מגדל של עץ וכוורת וכיוצא בהן אם יש בהן ארבעה על ארבעה בגובה עשרה או יתר על זה הרי הן רה"י גמורה.

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ד הלכה ג

עובי הכתלים של רה"י כרה"י, לאחרים עושה מחיצה לעצמו לא כל שכן, אויר רה"י כרה"י ורה"י אוירה כרה"י עד לרקיע, אבל אויר רשות הרבים אינו כרה"י אלא עד עשרה טפחים, ולמעלה מעשרה באויר רה"י מקום פטור הוא.

חיוב מחיצות

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צ"ב עמוד א

משנה. גג גדול סמוך לקטן - הגדול מותר והקטן אסור. חצר גדולה שנפרצה לקטנה - גדולה מותרת וקטנה אסורה, מפני שהיא כפתחה של גדולה.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף צ"ב עמוד א

גמרא. למה ליה למיתני תרתי? - לרב קתני גג דומיא דחצר; מה חצר מנכרא מחיצתא

רש"י מסכת עירובין דף צ"ב עמוד א

אף גג - נהי נמי דשרינן ליה במחיצות תחתונות משום גוד אסיק, מיהו מחיצות ניכרות בעינן, שלא יהא גג בולט חוצה להם, דאי לא מינכרא - לא אמרינן גוד אסיק, וגדול נמי אסור, דאין לו שום מחיצה וכל שאין לו מחיצות אינו רשות היחיד, כל גגין שלהן חלקין היו ולא משופעין.

תלמוד בבלי מסכת שבת דף ו עמוד ב

ואמאי קרו ליה גמורה? - מהו דתימא: כי פליגי רבנן עליה דרבני יהודה דלא הוי רשות היחיד - הני מילי טלטל, אבל לזרוק מודו ליה, קא משמע לן.

רש"י מסכת שבת דף ו עמוד ב

קא משמע לן גמורה - כלומר: זו היא שנגמרו מניין מחיצות שלה, שיש לה מחיצות מכל צד, כגון חריץ, וכן גדר, דאמרינן מארבעה צדדין גוד אסיק פני המחיצה על ראשו, ונמצא ראשו מוקף מארבעה צדדין וחללו ארבעה, אבל דר' יהודה - לא נגמרו מחיצות שלה למניינן, ולא רשות היחיד היא כלל.

בית הבחירה למאירי מסכת שבת דף ו עמוד א

איזהו רה"י כל רשות שהוא עמוק עשרה ורחב ארבעה ומשם ולמעלה הן שהוא חריץ הן שהוא תל או גדר שמשמשין עליו אף על פי שאין שם מחיצות הן בידי אדם הן בידי שמים הן שהוא קרקע שוה שמוקף בדי מחיצות גבהן עשרה וביניהם די על די...

בית הבחירה למאירי מסכת סוכה דף ד עמוד ב

ויש שואלים בשמועה זו ממה שאמרו במסכת שבת בפרק הזורק שאם זרק אבן על תל גבוה עשרה בשבת חייב מפני שהוא רשות היחיד אלמא לא בעינן מחיצות ניכרות ואין זו שאלה שבזו אי אתה צריך בה לגוד אסיק עד שתצטרך בה למחיצות ניכרות שאין הטעם אלא מפני שכל שגבוה עשרה ורחב ארבעה אינו תשמיש של בני רשות הרבים ודינו כרשות היחיד אף בלא מחיצות אבל בסוכה למחיצות אנו צריכים וא"כ הדבר צריך למחיצות ניכרות.

מנין המחיצות

משנה מסכת עירובין דף י"א עמוד ב

הכשר מבוי ; בית שמאי אומרים : לחי וקורה, ובית הלל אומרים : או לחי או קורה. רבי אליעזר אומר : לחיין.

תלמוד בבלי מסכת עירובין דף י"א עמוד ב

אמר רב יהודה : הכי קאמר הכשר מבוי סתום כיצד? בית שמאי אומרים : לחי וקורה ובית הלל אומרים : או לחי או קורה. בית שמאי אומרים לחי וקורה למימרא דקא סברי בית שמאי ארבע מחיצות דאורייתא? - לא, לזרוק - משלש הוא דמחייב, לטלטל - עד דאיכא ארבע. בית הלל אומרים או לחי או קורה לימא קא סברי בית הלל שלש מחיצות דאורייתא? לא, לזרוק - משתים הוא דמחייב, לטלטל - עד דאיכא שלש.

רמב"ם הלכות שבת פרק י"ד הלכה א

...וכן מקום שהוא מוקף ארבע מחיצות גובהן עשרה וביניהן ארבעה על ארבעה או יתר על כן...

ערוך השולחן אורח חיים סימן שמ"ה סעיף ב

איזהו רה"י כתב הרמב"ם ריש פי"ד כל שגבוה י' טפחים ורוחב ד' טפחים על ד' טפחים או יתר על כן [כלומר תל שגבוה י' טפחים ברוחב ד' על ד'] וכן חריץ שהוא עמוק י' טפחים ורוחב ד' טפחים על ד' טפחים או יותר מכאן וכן מקום שהוא מוקף ד' מחיצות גובהן י' טפחים וביניהן ד' על ד' או יתר על כן אפילו יש בו כמה מילין אם הוקף לדירה כגון מדינה המוקפת חומה שדלתותיה ננעלות בלילה ומבואות שיש להן ג' כתלים ולחי ברוח רביעית וכן חצר ודיר וסוהר שהוקפו לדירה כולן רה"י גמורות הן אפילו כלים כגון ספינה ומגדל וכוורת וכיוצא בהן אם יש בהן ד' על ד' בגובה י' או יתר על זה הרי הן רה"י גמורה עכ"ל:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שס"ג סעיף א

מקום שיש לו ג' מחיצות, אסרו חכמים לטלטל בו עד שיעשה שום תיקון ברביעית.

באור הלכה סימן שס"ג סעיף א ד"ה * אסרו חכמים

אסרו חכמים וכו' - ולענין אי מקרי רה"י מן התורה לחייב הזורק מתוכו לר"ה יש פלוגתא בזה בין הראשונים לדעת הרמב"ם פי"ד לא מקרי רה"י מן התורה אלא בארבע מחיצות או עכ"פ בג' מחיצות שלימות ולחי בכותל ד' דחשיב כמחיצה וכן מוכח דעת ר"ח בפירושו בדף י"ב ע"ש אכן לדעת רוב הפוסקים [היינו רש"י בעירובין י"ב ע"ב ותוספות בכמה מקומות והראב"ד בהשגותיו והרא"ש פ"ק דסוכה והרשב"א בעבוה"ק ובחידושי ובריטב"א] בשלשה מחיצות או בשתי מחיצות ולחי רה"י גמור הוא מן התורה. ודע דאין נ"מ לדעה זו אם שתי המחיצות היו כמין גם או שתי המחיצות היו זו כנגד זו דגם בזה מקרי רה"י מן התורה כיון שיש לו עוד לחי (הכי מוכח מעירובין דף י"ב ע"ב מקושית הגמרא שם מברייתא דר' יהודה ע"ש) אכן אם ר"ה מהלכת בין המחיצות מוכח בשבת דף ו' ע"ב דלכו"ע לא מהני בזה הלחי לשויה רה"י כיון דרבים בוקעין בין המחיצות ועיין בעירובין י"ב ע"ב בתוספות ד"ה איתביה ובדף כ"ב ע"א ד"ה דרבנן אדרבנן וכו' דמשמע לכאורה בהיפוך מדברינו אבל כבר תמה עליהם הגרע"א בדף י"ב ע"ב בהגהותיו מהך סוגיא דשבת הנ"ל וכן מצאתי בריטב"א דף כ"ב ע"א בשם התוספות גופא דלישנא דאין מערבין ר"ה בכך משמע אפילו מדאורייתא לא מהני. ודע עוד דיש קצת מן הראשונים דעושין הכרעה בין השיטות ומובא בט"ז דהיכא שפתוח המבוי או החצר הזה לר"ה כיון דזמנין דחקי ביה רבים ועיילי לגויה אין עליהם מן התורה שם רה"י ומתיישב בזה הסוגיא דכל גגות דף צ"ד ע"א דמוכח שם לכאורה להדיא דכל שנפרצה כותל אחד מחצירו הסמוך לר"ה אם זרק מתוכה לר"ה פטור עיין שם בריטב"א ובהרה"מ פי"ז מהלכות שבת ובכ"מ שם בשם הרמ"ך :